

اطلس تقاضای کتاب در ایران

«اطلس تقاضای کتاب در ایران» را حسین خلیلی در سال ۱۳۹۸ برای پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات نوشته است که گزارش آن در ادامه می‌آید.

«اطلس تقاضای کتاب در ایران» پژوهشی است که با هدف شناخت وضعیت تقاضای عمومی برای کتاب و عوامل مؤثر بر آن انجام شده است. بدین‌جهت بررسی و ارزیابی در پنج بُعد وضعیت‌شناختی انجام شد که عبارت بودند از: میزان مطالعه کتاب، خرید کتاب؛ دسترسی به کتاب (شامل کتابخانه‌های عمومی، کتاب‌فروشی‌ها، توزیع کتاب و ناشران)؛ تولید کتاب؛ و رویدادها و برنامه‌های کتابخوانی.

روش پژوهش آمیخته کیفی و کمی و از نوع کاربردی بوده است. جمع‌آوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای و اسنادی است و با روش مرور نظام‌مند و همچنین مراجعه به مراکز مربوط به امور کتاب و کتابخوانی انجام شده است. روش تحلیل داده‌ها نیز توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر تحلیل محتوا و تطبیق داده‌ها بوده است. محدوده بررسی‌ها متمرکز بر روندهای دو دهه اخیر تاکنون بوده است. در خصوص هر یک از ابعاد موردبررسی برآیند توصیفی و نیز برآیند تحلیلی تقاضا عنوان شده و درنهایت نیز نتایج پژوهش در پاسخ به پرسش‌های اطلس ارائه شده است.

یافته‌های اطلس حاکی از آن است که میزان مطالعه کتاب و خرید آن با وضعیت مطلوب فاصله زیادی دارد. به لحاظ وضعیت دسترسی، کتابخانه‌های عمومی از سطح کارآمدی متوسطی برخوردارند ولی وضعیت کتاب‌فروشی‌ها، توزیع کتاب و ناشران، تناسب لازم را با نیازهای جامعه دارا نیست. به لحاظ تأثیر رویدادها و برنامه‌های کتابخوانی، نمایشگاه‌های کتاب کارآمدی لازم را ندارند ولی در خصوص طرح‌های خانه کتاب و نیز برنامه‌های ملی کتابخوانی (پایتخت کتاب، جشنواره روستاها و عشایر دوستدار کتاب، جام باشگاه‌های کتابخوانی و جشنواره مروجان کتابخوانی) شاهد تأثیرات سازنده بر وضعیت تقاضای کتاب هستیم.